

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประโยชน์ของการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานต่อจิตวิญญาณองค์การ (Workplace Spirituality) และ ความผูกพันต่องาน (Work engagement) 2) ศึกษาเปรียบเทียบระดับของจิตวิญญาณองค์การ และความผูกพันองค์การ และความสัมพันธ์ของ 2 ตัวแปรนี้ในองค์การที่จัดและไม่ได้จัดวิปัสสนากรรมฐานให้แก่พนักงาน 3) ศึกษารูปแบบหลักสูตรวิปัสสนากรรมฐานที่จัดให้กับพนักงานในแต่ละองค์การ 4) ศึกษาปัจจัยสนับสนุนในองค์การที่ทำให้ผลการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานส่งผลต่อพฤติกรรมในการทำงานและผลการปฏิบัติงานขององค์การโดยรวม และ 5) พัฒนารูปแบบ (Model) และหลักสูตรวิปัสสนากรรมฐาน และสิ่งแวดล้อมขององค์การที่ช่วยสนับสนุนส่งเสริมให้ผลการวิปัสสนากรรมฐานนั้นส่งผลกระทบทางบวกต่อพฤติกรรมการทำงานของพนักงานและผลการปฏิบัติงานขององค์การโดยรวม ทั้งผู้วิจัยได้ออกแบบงานวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างงานวิจัยเชิงปริมาณคือ พนักงานในองค์การที่จัดวิปัสสนากรรมฐาน 4 องค์การ จำนวน 248 คน และพนักงานในองค์การที่ไม่ได้จัดวิปัสสนากรรมฐาน 4 องค์การจำนวน 315 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 563 คน ส่วนวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้บริหารและพนักงานในองค์การที่จัด/ไม่ได้จัดวิปัสสนากรรมฐานจำนวน 15 คน ผู้วิจัยทดสอบคุณสมบัติการวัดทางจิตวิทยา (Psychometric Properties) ของแบบวัดจิตวิญญาณองค์การและความผูกพันต่องานโดย การวิเคราะห์ยืนยันปัจจัย (Confirmatory Factor Analysis) และทดสอบสมมติฐานโดย โมเดลสมการเชิงโครงสร้าง (Structure Equation Modeling) ผลงานวิจัยค้นพบว่า

1) การวิปัสสนากรรมฐานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับจิตวิญญาณองค์การ และความผูกพันต่องานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนั้นจิตวิญญาณองค์การเป็นตัวแปรคั่นกลางอย่างสมบูรณ์ (Full mediation) ระหว่างความสัมพันธ์ของวิปัสสนากรรมฐานและความผูกพันต่องาน ประโยชน์ของการวิปัสสนากรรมฐานคือ สติ สมาธิ ปัญญา การคิดแง่บวก เมตตา การปล่อยวาง ความเข้าใจตนเอง โดยผลประโยชน์โดยตรงนี้ส่งผลกระทบต่อการทำงานในเรื่อง ประสิทธิภาพในการทำงาน การบริหารความขัดแย้ง และความผูกพันต่องาน

2) ระดับจิตวิญญาณองค์การ และความผูกพันต่องานในองค์การที่จัดวิปัสสนากรรมฐานนั้นสูงกว่าองค์การที่ไม่ได้จัดวิปัสสนากรรมฐาน แต่ความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติของจิตวิญญาณองค์การและความผูกพันต่องานไม่ได้เปลี่ยนแปลงเมื่อเปรียบเทียบระหว่างองค์การที่จัดวิปัสสนากรรมฐานและไม่ได้จัดวิปัสสนากรรมฐาน

3) รูปแบบหลักสูตรวิปัสสนากรรมฐานที่จัดนั้นโดยส่วนมากเป็นหลักสูตรระยะยาวของยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทย 8วัน7 คืน และมีกิจกรรมทางศาสนาร่วมเช่น การสวดมนต์ทำวัตรเช้า ฟังธรรมะบรรยาย การทอดกฐิน การบริจาคทาน การทำวัตร 9 วัด การตักบาตร การสมาทานศีล เป็นต้น

4) ปัจจัยที่สนับสนุนให้การจัดวิปัสสนากรรมฐานนั้นส่งผลทางบวกต่อพฤติกรรมการทำงานได้แก่ การสนับสนุนของผู้นำในการจัดวิปัสสนากรรมฐาน รูปแบบการจัดวิปัสสนากรรมฐานและกิจกรรมทางศาสนา วัฒนธรรมเอื้อเพื่อเอื้อแผ่ระบบการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่เข้มแข็ง และ ระบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่เน้นการพัฒนาด้านจิตใจ

5) รูปแบบ (Model) และหลักสูตรวิปัสสนากรรมฐาน และสิ่งแวดล้อมขององค์การที่ช่วยสนับสนุนส่งเสริมให้ผลการวิปัสสนากรรมฐานนั้นส่งผลกระทบทางบวกต่อพฤติกรรมการทำงานของพนักงานและผลการปฏิบัติงานขององค์การนั้น ประกอบด้วย การสนับสนุนของผู้นำในการจัดวิปัสสนากรรมฐาน รูปแบบการจัดวิปัสสนากรรมฐานและกิจกรรมทางศาสนา วัฒนธรรมเอื้อเพื่อเอื้อแผ่ ระบบการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่เข้มแข็ง และ ระบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่เน้นการพัฒนาจิตใจ ซึ่งหากมีปัจจัยต่างเหล่านี้จะส่งผลให้การจัดวิปัสสนากรรมฐานส่งผลให้พนักงานได้ฝึก สติ สมาธิ ปัญญา การคิดแง่บวก เมตตา การปล่อยวาง ความเข้าใจตนเอง โดยผลประโยชน์โดยตรงนี้ส่งผลกระทบต่อการทำงานในเรื่อง ประสิทธิภาพในการทำงาน การบริหารความขัดแย้ง และ ความผูกพันต่องาน อีกทอดหนึ่ง

ABSTRACT

This research aims to 1) explore benefits of meditation practice on workplace spirituality and work engagement 2) compare and contrast the level of workplace spirituality and work engagement between the organizations arranging meditation course for employees and the ones that do not 3) study meditation courses arranged in the organizations 4) explore the organizational factors affecting the effect of meditation course on employee behaviors and 5) create a model of effective meditation courses affecting positive employee behaviors. The researcher employs both quantitative and qualitative research design to fulfill the research objectives. The sample of quantitative research consists of four organizations arranging meditation course with 248 employees and the other four organizations not arranging meditation course with 315 employees. The total samples of quantitative are 563. For the qualitative research, the researcher interviews 15 peoples in eight organizations. The workplace spirituality and work engagement measurements are assessed their psychometric properties with Confirmatory Factor Analysis. Additionally, the researcher employs Structure Equation Modeling to test the hypotheses. The results present that:

- 1) meditation has statistically significant relationship with workplace spirituality and work engagement and workplace spirituality fully mediates the relationship of meditation and work engagement. Moreover, the benefits of practicing meditation include mindfulness, concentration, wisdom, positive thinking, compassion, letting things go, self-understanding, work efficiency, managing conflict, and work engagement.
- 2) the level of workplace spirituality and work engagement are higher in the organization arranging meditation than the ones that do not. However, the pattern of positive relationship between workplace spirituality and work engagement are the same in the both types of organizations.
- 3) most of meditation courses conducted in the organizations are cooperated with The Young Buddhists Association of Thailand under the Royal Patronage. It is an 8 days 7 nights insight (mindfulness) meditation course coupled with religious activities, doing merit, chanting, listening to dhamma, etc.
- 4) the factors affecting the effect of meditation course on employee behaviors include leader's support, meditation course with religious activities, effective system of human resource management, and human resource development system focusing on developing mind.
- 5) the model of meditation course affecting employee behaviors composes of the organizational factors consisting of leader's support, meditation course with religious activities, effective system of human resource management, and human resource development system focusing on developing mind. Then these factors coupled with the effective meditation course promote mindfulness, concentration, wisdom, positive thinking, compassion, letting things go, self-understanding, work efficiency, managing conflict, and work engagement.